

ОФОРМЛЕННЯ СПАДКОВИХ ПРАВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Повномасштабна війна, яка розпочалася 24 лютого 2022 року, вплинула на усі сфери життя. На превеликий жаль, щодня ми стикаємось з інформацією про загиблих. Тому питання спадкування в умовах воєнного стану є актуальним та нагальним. Варто звернути увагу, що законодавство зазнало змін в оформленні спадкових прав в умовах воєнного стану.

Згідно Цивільного кодексу України, а саме ст. 1216: спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла (спадкодавця), до інших осіб (спадкоємців).

Згідно ч. 1 ст. 1270 ЦКУ загальний строк прийняття спадщини становить шість місяців, який починається з часу відкриття спадщини. [1]

З огляду на зміни в системі спадкування та роботі нотаріусів у воєнний час, на час воєнного стану перебіг строку прийняття спадщини або відмови від неї буде призупинено, але не більше ніж на чотири місяці.

Свідоцтво про право на спадщину буде видано спадкоємцю після закінчення строку для прийняття спадщини (п. 3 Постанови КМУ № 164).

З огляду на ці зміни, виникло питання щодо обчислення строку для прийняття спадщини або відмови від неї, якщо спадщина відкрилася в період з 06.03.2022 по 28.06.2022. Для кожної конкретної спадкової справи, відкритої до початку воєнного стану, строк визначається так: якщо до 06.03.2022 шестимісячний термін ще не закінчився, він автоматично подовжується на 4 місяці і загалом складає 10 місяців. Якщо ж цей строк завершився до 06.03.2022 під час воєнного стану, то застосовується загальне правило Цивільного кодексу України, за яким строк не продовжується і становить 6 місяців. [2]

Варто зазначити, що відповідно до ч.3 ст. 1272, суд може встановити спадкоємцю, який пропустив строк для прийняття спадщини з поважних причин, додатковий період, достатній для подання заяви про прийняття спадщини. [1]

У такому випадку до суду слід надати докази, що підтверджують поважні причини пропуску строку, такі як тривала хвороба спадкоємця, служба в ЗСУ тощо. Суд оцінює вагомість цих причин і визначає, чи заважали вони звернутися до нотаріуса вчасно. Варто зазначити, що незнання про смерть спадкодавця або перебування за кордоном не вважаються поважними причинами пропуску строку. [2]

Стаття 1221 Цивільного кодексу України визначає, що місцем відкриття спадщини є останнє місце проживання спадкодавця. Якщо ж це місце невідоме, спадщина відкривається за місцезнаходженням нерухомого майна або його основної частини. У разі відсутності нерухомого майна, місцем відкриття спадщини стає місцезнаходження основної частини рухомого майна. [1]

Унаслідок військової агресії російської федерації багато громадян України були змушені залишити свої домівки та шукати безпечний притулок як на більш захищених територіях країни, так і за кордоном. За межами України нотаріальні дії здійснюються консульськими установами та дипломатичними представництвами відповідно до статті 38 Закону України «Про нотаріат». У такій ситуації спадкоємець подає заяву про прийняття спадщини до зазначених установ .

Заяву також можна надіслати поштою нотаріусу на підконтрольній території України, попередньо повідомивши його про це. Однак у такому разі вона повинна бути нотаріально засвідчена нотаріусом тієї країни, де перебуває особа. У залежності від наявності міжнародних договорів між країною перебування та Україною, може знадобитися проставлення апостилю. Також буде потрібно зробити нотаріально засвідчений переклад заяви на українську мову. Після того, як український нотаріус отримає нотаріально засвідчену заяву, подальші дії щодо прийняття спадщини здійснюються за тим самим алгоритмом, як було описано раніше. [3]

Якщо смерть громадянина зареєстрована на території іншої держави, легалізації підлягає документ, виданий відповідним органом і дійсний на території України, якщо інше не встановлено законом або міжнародними договорами України. Також можна завірити заяву про прийняття спадщини у нотаріуса за кордоном і проставити на документі апостиль. [4]

Також, варто зазначити, що заповіти військовослужбовців і військовополонених посвідчуються на загальних підставах. Заповіт військовослужбовця може посвідчити командир (начальник) відповідного військового формування. Після цього заповіт обов'язково реєструється у Спадковому реєстрі. Щодо військовополонених, їхні заповіти може посвідчити начальник табору або установи, де розташована дільниця для військовополонених. [5]

Отже, висновком слугує те, що рекомендується вирішити всі питання щодо спадщини до смерті. Це полегшує вирішення майнових питань після смерті спадкодавця та мінімізує судові спори між спадкоємцями.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435-IV. *Відомості Верховної Ради*. 2003. № 40-44. Ст. 356. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

2. Як оформити спадок під час воєнного стану: зміни законодавства - Українська Гельсінська спілка з прав людини. Українська Гельсінська спілка з прав людини. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/yak-oformyty-spadok-pid-chas-voiennoho-stanu-zminy-zakonodavstva/>

3. Прийняття спадщини в умовах воєнного стану. Безоплатна правнича допомога. Безоплатна правова допомога. URL: <https://legaid.gov.ua/publikatsiyi/pryjnyattya-spadshhyny-v-umovah-voennogo-stanu/>

4. Оформлення спадщини під час війни або як не втратити свої права. Центральне міжрегіональне управління Міністерства юстиції (м. Київ). URL: <https://centraljust.gov.ua/news/info/oformlennya-spadschini-pid-chas-viyni-abo-yak-ne-vtratiti-svoi-prava>

5. Які особливості спадкування під час воєнного стану. ЮРАЛІГА. URL: https://jurliga.ligazakon.net/analitycs/215154_yak-osoblivost-spadkuvannya-pd-chas-vonnogo-stanu